

Examen VMBO-GL en TL

2011

tijdvak 1
maandag 23 mei
9.00 - 11.00 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 41 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 61 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Staatsinrichting van Nederland

- 1p 1 In 1848 gaf koning Willem II aan Thorbecke de opdracht om een nieuwe grondwet te maken.
→ Door welke politieke ontwikkeling in verschillende Europese landen voelde de koning zich gedwongen de grondwet te veranderen?
- 2p 2 Hieronder staan zes omschrijvingen of opvattingen van maatschappelijke groepen rond 1880:
- 1 Arbeiders mogen voor een beter loon staken.
 - 2 Bij de hogere burgerij heeft deze groep veel aanhang.
 - 3 De aanhangers worden vaak omschreven als de 'kleine luyden'.
 - 4 Deze groep vindt dat mannen én vrouwen dezelfde rechten moeten hebben.
 - 5 In het bestuur van het land moet duidelijk het christelijk denken te herkennen zijn.
 - 6 Veel gelovigen zijn lid van de RKSP.
- Welke **twee** omschrijvingen of opvattingen horen bij de protestanten rond 1880? Schrijf alleen de nummers op.
- Gebruik bron 1.*
- 1p 3 Is de schrijver een **voorzitter** of een **tegenstander** van bijzonder onderwijs? En welk argument gebruikt hij voor zijn keuze?
De schrijver is een
- A tegenstander, omdat hij vindt dat bijzonder onderwijs leidt tot meer onverdraagzaamheid.
 - B tegenstander, omdat hij vindt dat bijzonder onderwijs leidt tot meer verdraagzaamheid.
 - C voorzitter, omdat hij vindt dat bijzonder onderwijs leidt tot meer onverdraagzaamheid.
 - D voorzitter, omdat hij vindt dat bijzonder onderwijs leidt tot meer verdraagzaamheid.
- 2p 4 Een invulopdracht over de invoering van politieke rechten in de grondwetten van 1848 en 1917:
- 1 In de grondwet van 1848 werd het recht ... (**om eigen verenigingen op te richten / op woongelegenheden**) ... ingevoerd.
 - 2 In de grondwet van 1917 werd het kiesrecht aangepast door het invoeren van ... (**algemeen mannenkiesrecht / censuskiesrecht**).
 - 3 In de grondwet van 1917 werd vastgelegd dat de financiële achterstelling werd opgeheven van de ... (**bijzondere scholen / openbare scholen**).
- Maak de zinnen kloppend door telkens uit de twee mogelijkheden te kiezen.
Doe het zo:
1: ... (kies uit: om eigen verenigingen op te richten / op woongelegenheden)
(enz. tot en met 3)

Gebruik bron 2.

- 1p 5 Bij welke groepering hoort het vaandel?
- A confessionelen
 - B feministen
 - C liberalen
 - D socialisten

Gebruik bron 3.

- 1p 6 Is de tekening gemaakt **vóór** of **na** 1919? Verklaar je antwoord.

Gebruik bron 4.

- 2p 7 Leg uit, met behulp van een onderdeel uit de bron, welk maatschappelijk verschijnsel wordt bedoeld.

Doe het zo:

maatschappelijk verschijnsel: ...

onderdeel van de bron: ...

- 1p 8 In 1923 werd de Katholieke Universiteit van Nijmegen opgericht. Deze gebeurtenis wordt vaak beschouwd als een voorbeeld van emancipatie.
→ Geef een reden waarom dit als een voorbeeld van emancipatie wordt beschouwd.

- 1p 9 Vier leerlingen hebben in hun schrift een lijstje gemaakt met klassieke en sociale grondrechten:

Alphons	Bert	Christine	Dianne
- recht op gelijke behandeling	- recht op bestaanszekerheid	- recht op gezondheidszorg	- recht op bestaanszekerheid
- recht op onderwijs	- recht op gezondheidszorg	- recht op onderwijs	- recht op gelijke behandeling
- recht op rechtsbijstand	- recht op rechtsbijstand	- vrijheid van drukpers	- vrijheid van drukpers

Welke leerling heeft alleen maar **sociale** grondrechten opgeschreven?

- A Alphons
- B Bert
- C Christine
- D Dianne

- 2p 10 Hieronder staan vier beweringen over de Nederlandse staatsinrichting:
- 1 De Eerste Kamer kan geen veranderingen aanbrengen in een wetsvoorstel.
 - 2 De rechterlijke macht is verantwoording schuldig aan de wetgevende macht.
 - 3 Een wetsvoorstel wordt in de Tweede Kamer aangenomen als meer dan de helft van de aanwezige leden vóór stemt.
 - 4 Het Nederlandse staatshoofd heeft de rechterlijke macht.
- Welke **twee** beweringen over de Nederlandse staatsinrichting zijn juist? Schrijf alleen de nummers op.

- 1p 11 De Eerste en de Tweede Kamer hebben voor een deel dezelfde rechten. Welke rechten hebben zowel de Eerste als de Tweede Kamer?
- A het recht van amendement en het budgetrecht
 - B het budgetrecht en het recht van enquête
 - C het recht van enquête en het recht van initiatief
 - D het recht van initiatief en het recht van amendement
- 1p 12 Stel: terwijl een rechtszaak tegen een verdachte nog bezig is, geeft een minister zijn of haar mening over de hoogte van de straf die deze persoon verdient.
→ Met welk uitgangspunt van de Nederlandse rechtsstaat is het optreden van de minister in strijd?
- 1p 13 Iemand woont aan een onveilige weg. Hij heeft de gemeente al verschillende keren door telefoontjes en brieven gewezen op deze onveilige situatie, maar de gemeente reageert niet.
Bij welke instantie moet hij zijn om een klacht over de gemeente in te dienen?
- A de Europese Commissie
 - B de Nationale Ombudsman
 - C de Provinciale Staten
 - D de Staten-Generaal
- 3p 14 Hieronder staan vijf onderdelen die opgenomen zijn in de Nederlandse grondwet in de negentiende en de twintigste eeuw:
- 1 de onschendbaarheid van de koning
 - 2 het passieve kiesrecht voor vrouwen
 - 3 het recht op bescherming en verbetering van het leefmilieu
 - 4 het recht op een eigen godsdienst
 - 5 het stelsel van evenredige vertegenwoordiging
- Geef per onderdeel aan of het in de grondwet is opgenomen in de **negentiende** óf in de **twintigste** eeuw.
Doe het zo:
Onderdeel 1 is opgenomen in ... (kies uit: negentiende eeuw / twintigste eeuw).
(enz. tot en met onderdeel 5)

Historisch overzicht vanaf 1900

- Gebruik bron 5.*
- 1p 15 In de Eerste Wereldoorlog moest je minstens 19 jaar zijn om naar het front gestuurd te worden. Valentine Joe Strudwick was 15 jaar toen hij in 1916 in België sneuvelde. Valentine had waarschijnlijk bij de keuring gelogen over zijn leeftijd. De legerleiding wist dat hij gelogen had.
→ Geef een reden waarom de legerleiding Valentine, die te jong was, tóch naar het front in België heeft gestuurd.

Gebruik bron 6.

2p **16** Hieronder staan zes begrippen:

- a censuur
- b distributie
- c handelsbelemmeringen
- d mobilisatie
- e propaganda
- f vluchtelingen

De vier teksten in de bron gaan over gevolgen van de Eerste Wereldoorlog voor Nederland.

→ Geef per tekst aan welk begrip daarbij hoort. **Let op!** Er blijven twee begrippen over.

Doe het zo:

Tekst 1 hoort bij ... (schrijf de letter van het begrip op).

(enz. tot en met tekst 4)

1p **17** Hieronder staan enkele beweringen over het communisme in de Sovjetunie. Welke bewering is juist?

- A** Arbeiders werden gestimuleerd om binnen vijf jaar zoveel mogelijk eigen bedrijven te beginnen.
- B** Arbeiders werkten op basis van een planeconomie die precies voorschreef hoeveel er geproduceerd moest worden.
- C** Boeren werden verplicht om elke vijf jaar grond te kopen van de overheid.
- D** Boeren werkten op basis van een planeconomie die gebaseerd was op vraag en aanbod.

2p **18** Noem **twee** verschillende kenmerken van de Sovjetunie tussen 1917 en 1941 waaruit blijkt dat het een totalitaire staat was.

3p **19** Hieronder staan zes uitspraken die betrekking hebben op de geschiedenis van Duitsland, Nederland of Rusland/de Sovjetunie. De zinnen hieronder horen bij de periode **1900-1918** óf bij de periode **1918-1935**.

- 1 De confessionelen werken samen tijdens de schoolstrijd.
- 2 De regering Colijn voert een aanpassingspolitiek.
- 3 De Republiek van Weimar wordt door een economische crisis getroffen.
- 4 Dit land is een bondgenoot van Frankrijk en Groot-Brittannië tijdens de oorlog.
- 5 Dit land is een bondgenoot van Oostenrijk-Hongarije tijdens de oorlog.
- 6 Stalin is aan de macht.

→ Neem het onderstaande schema over en vul de nummers op de juiste plaats in. **Let op!** In elk hokje mag maar één nummer komen te staan.

	1900-1918	1918-1935
Duitsland		
Nederland		
Rusland/de Sovjetunie		

- 1p **20** Het Duitse nationaal-socialisme en het Italiaanse fascisme hebben veel overeenkomsten. Vóór 1938 is er echter ook een belangrijk verschil tussen beide politieke stromingen.
Welk belangrijk verschil is er tussen beide politieke stromingen vóór 1938?
A Het Duitse nationaal-socialisme is antisemitisch; het Italiaanse fascisme niet.
B Het Duitse nationaal-socialisme is discriminerend; het Italiaanse fascisme niet.
C Het Italiaanse fascisme is totalitair; het Duitse nationaal-socialisme niet.
D Het Italiaanse fascisme is voor afschaffing van de democratie; het Duitse nationaal-socialisme niet.
- 2p **21** Tijdens de Olympische Spelen in Berlijn (1936) was Adolf Hitler bijna iedere dag aanwezig in het Olympisch stadion. Hij liet zich graag fotograferen met Duitse medaillewinnaars. Maar vóór de huldiging van de zwarte Amerikaanse atleet Jesse Owens, die vier gouden medailles won, verliet Hitler het stadion.
→ Leg uit waarom Hitler op basis van zijn politieke ideeën niet bij de huldiging van Owens wilde zijn.
Doe het zo:
Hitler wilde niet bij de huldiging zijn, omdat Owens ... (geef een reden).
Dat paste niet bij de politieke ideeën van de nazi's, omdat ... (geef een verklaring).
- Gebruik bron 7.*
- 1p **22** De afbeeldingen laten vier gebeurtenissen zien die plaatsvonden in Duitsland tijdens het Interbellum.
→ Zet de afbeeldingen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later. Schrijf alleen de nummers op.
Doe het zo:
Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).
- Gebruik bron 8.*
- 1p **23** Is deze foto gemaakt **vóór** of **tijdens** de Duitse bezetting van Nederland?
Verklaar je antwoord met behulp van de bron.
Doe het zo:
De foto is gemaakt ... (kies uit: voor / tijdens) de Duitse bezetting van Nederland, want ... (geef een verklaring).
- Gebruik bron 9.*
- 2p **24** De tekenaar laat enkele dromen van Hitler zien.
→ Noem **twee** dromen die in de tekening te herkennen zijn. Geef ook het onderdeel van de tekening aan waaruit dat blijkt.
Doe het zo:
Droom 1: ... (noem een droom van Hitler).
Onderdeel: ... (noem een onderdeel van de tekening).
(enz. voor de tweede droom)

- 2p **25** Churchill stond bekend als een politieke tegenstander van Stalin. Toch besloot hij in 1941 om met Stalin te gaan samenwerken.
- Geef een politieke reden waarom Churchill **vóór 1941** een tegenstander was van Stalin.
 - Geef ook een politieke reden waarom hij **vanaf juni 1941** tóch met Stalin ging samenwerken.

Doe het zo:

Churchill was vóór 1941 een politieke tegenstander van Stalin, omdat ... (geef een reden).

Churchill ging vanaf juni 1941 tóch samenwerken met Stalin, omdat ... (geef een reden).

Gebruik bron 10.

- 2p **26** De volgende vier begrippen hebben te maken met Nederland tijdens de Duitse bezetting:
- a collaboratie
 - b razzia
 - c tewerkstelling
 - d verzet
- Geef per aanplakbiljet aan welk begrip daarbij hoort. **Let op!** Elk begrip mag maar één keer gebruikt worden. Er blijft één begrip over.

Doe het zo:

Bij aanplakbiljet 1 hoort begrip ... (vul letter in).

(enz. tot en met aanplakbiljet 3)

Gebruik bron 11.

- 1p **27** De kaart laat een situatie zien tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op welk jaar heeft de kaart betrekking?
- A eind 1941
 - B eind 1942
 - C eind 1944
 - D eind 1945

Gebruik bron 12.

- 1p **28** De documentaire gaat over de Slag in de Javazee. Nederland en de Verenigde Staten verloren die slag van Japan. Dit verlies had gevolgen voor het bestuur van Indonesië.
- Noem één gevolg van deze slag voor het bestuur van Indonesië.

Gebruik nogmaals bron 12.

- 2p **29** Iemand beweert dat de documentaire uit 1995 betrouwbaar is. Iemand anders beweert dat de documentaire juist niet betrouwbaar is.
- Geef voor beide beweringen een argument.

Doe het zo:

betrouwbaar, omdat ... (geef argument).

niet betrouwbaar, omdat ... (geef argument).

- 1p **30** Wat werd in 1949 afgesproken over de toekomstige staatkundige samenwerking tussen Nederland en Indonesië?
Indonesië werd een
- A federale staat in een unie met Nederland.
 - B Nederlandse provincie.
 - C staat die zou worden bestuurd door de Verenigde Naties.
 - D unie met een Nederlands, Amerikaans en Indonesisch deel.

- 1p **31** In de jaren zestig ontstond er in Nederland een jongerencultuur. Waardoor ontstond deze jongerencultuur?
- A Door de komst van gastarbeiders: autochtone jongeren wilden een eigen identiteit ontplooiën.
 - B Door de welvaart: jongeren kregen geld en vrije tijd om zich persoonlijk te ontwikkelen.
 - C Door een economische crisis: werkloze jongeren zochten nieuwe vormen van vermaak.
 - D Door het poldermodel: jongeren zochten naar duidelijke keuzes in plaats van compromissen.

Gebruik bron 13.

- 2p **32** Deze tekening is gemaakt naar aanleiding van het bezoek van president Kennedy aan Berlijn in 1963. In de tekening wordt met behulp van symbolen de tegenstelling tussen het Westen en het Oostblok uitgebeeld.
→ Noem één symbool dat bij het Westen hoort en één symbool dat bij het Oostblok hoort.

Doe het zo:

Bij het Westen hoort: ... (noem een symbool).

Bij het Oostblok hoort: ... (noem een symbool).

Gebruik bron 14.

- 1p **33** Welk begrip is van toepassing op deze uitspraak van Chroesjtsjov? En waarom?
- A Glasnost; door openheid te verschaffen over de rol van de Sovjetunie, geeft Chroesjtsjov een evenwichtig beeld van de Cubacrisis.
 - B Glasnost; door toe te geven dat kernwapens levensgevaarlijk zijn, zet Chroesjtsjov een eerste stap op weg naar de vredesonderhandelingen.
 - C Propaganda; door de kernwapens te verbieden, wil Chroesjtsjov laten zien dat hij voor wereldvrede is.
 - D Propaganda; door de schuld van de Cubacrisis helemaal bij de ander te leggen, geeft Chroesjtsjov een eenzijdig beeld van het conflict.

Gebruik bron 15.

- 1p **34** Links van de tekening staan twee letters (A en B), afgescheiden door een grens.
→ Leg met een onderdeel van de bron uit of Oost-Duitsland met de letter A of met de letter B wordt aangegeven.

Doe het zo:

Oost-Duitsland wordt aangegeven met de letter ... (vul letter in).

Dat is te zien aan ... (geef onderdeel van de bron).

Gebruik bron 16.

- 1p **35** Naar aanleiding van welke gebeurtenis is deze spotprent gemaakt?

Gebruik bron 17.

- 1p **36** In de tekst zit een fout.

→ Welke fout zit er in de tekst? Schrijf de fout op en verbeter de fout.

Doe het zo:

De fout is ... (noem de fout); het moet zijn ... (schrijf de verbetering op).

Gebruik bron 18.

- 2p **37** Geef een verklaring voor de aanwezigheid van Russische tanks in Oost-Duitsland (de DDR) **tot 1991**. Geef ook een reden waarom de Russische tanks **vanaf 1991** dat gebied verlieten.

Doe het zo:

aanwezigheid tot 1991: ... (geef een verklaring)

vertrek vanaf 1991: ... (geef een reden)

Gebruik bron 19.

- 2p **38** In de bron zijn twee verschillende ontwikkelingen te zien: één in de periode 1945-1965, de andere in de periode 1985-2000.

→ Noem beide ontwikkelingen en geef voor beide ontwikkelingen een verklaring.

Doe het zo:

Tussen 1945-1965 is er sprake van ... (noem ontwikkeling). Verklaring: ... (geef verklaring).

Tussen 1985-2000 is er sprake van ... (noem ontwikkeling). Verklaring: ... (geef verklaring).

- 2p **39** Drie instellingen van de Europese Unie:

a de Europese Commissie

b de Raad van Ministers

c het Europees Parlement

Vier omschrijvingen:

1 neemt de besluiten over Europees beleid

2 voert het Europese beleid uit

3 wordt gekozen door burgers uit de Europese Unie

4 ziet erop toe dat in alle Europese landen de verkiezingen goed verlopen.

→ Geef per instelling aan welke omschrijving daarbij hoort. **Let op!** Er blijft één omschrijving over.

Doe het zo:

Bij a hoort ... (schrijf een nummer op).

(enz. tot en met c)

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Gebruik bron 20.

2p **40** Stel, in 2011 bekijken Joke en Anja deze advertentie uit een damesblad uit 1974. Ze hebben allebei een mening over de advertentie.

Anja: "Uit de tekst in de advertentie blijkt dat er sprake was van vrouwenemancipatie in de jaren '70."

Joke: "Maar een feministe van nú zegt dat er nauwelijks sprake is van emancipatie in de jaren '70."

→ Geef een argument dat de mening van Anja ondersteunt.

→ Geef daarna een argument dat de mening van Joke ondersteunt.

Doe het zo:

Argument bij Anja's mening: ... (geef een argument).

Argument bij Jokes mening: ... (geef een ander argument).

Gebruik bron 21.

1p **41** Zet de afbeeldingen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later. Schrijf alleen de nummers op.

Doe het zo:

Eerst afbeelding ..., dan ... , vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.